Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237
Телеф. УНС: BErgen 4-1016

РІК LX. — Ч. 143. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 4-го ЧЕРВНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS N. 143. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 4,1952. VOL. LX.

ЗАХОПЛЕННЯ СТАЛЕВАРЕНЬ НЕКОНСТИТУЦІЙНЕ

600,000 РОБІТНИКІВ ВИЙШЛИ НА СТРАЙК

Вашингтон. — Верховний Суд Злучених Держав, шістьома голосами проти трьох, вирішив у понеділок, що захоплення сталеварень, наказане президентом Труманом 8 квітня поточного року, неконституційне. Негайно після проголошення цього вирішення, сталеварні робітники почали виходити на страйк. Президент застосувався до вирішення суду і доручив секретареві торгівлі Чарлсові Сойєрові віддати забрані підприємства їхнім власникам. Крім того, уряд стримав постачання сталевих припасів для цивільного вжитку, щоб таким способом зберегти сталь для оборони.

При вирішуванні правности захоплювання підприємств урядом такі члени Верховного Суду висловилися проти зарядження президента: Гюго Л. Блек, Фелікс Франкфуртер, Вильям О. Доґлес, Роберт Г. Джексон, Гаролд Г. Буртон і Там К. Кларк. Їх опінію виголосив у суді суддя Блек. Він опрокинув твердження уряду, наче б право захоплювання фабрик було вміщене вже в самій владі президента як верховного командувача або виконного урядовця. „Нема постанови, щоб виразно уповажнювала президента перебирати на власність підприємства, як це зроблено в цьому випадку. Ані теж нема Конґресового закону, на підставі якого можна б виводити таке право... Засновники нашої країни поклали тільки в руки Конґресу силу складати закони, як у добрих так і лихих часах" — сказав суддя в своєму правничому виводі. — Три судді, що признали президентові право захоплювання підприємств, це такі: головний суддя Фред М. Вінсон, і члени суду: Станлі Ф. Рід та Шерман Мілтон. Вінсон у своєму виводі сказав таке: „Історія потверджує геніяльність батьків-засновників нації, що створили уряд підданий законам; одначе не залишили її на бездільність в таких випадках, де треба енергії і ініціятиви. Згідно з опінією дистриктового судді, тепер не час на боязливе судейське діяння. Одначе це теж не час на боязке діяння виконного уряду".

Загалом судові чинники діяли в справі захоплення з незвичайною швидкістю. Сталеварні перейшли під керівництво уряду 9 квітня, дистриктовий федеральний суд признав підприємцям прав до спротиву 29 квітня, окружний апеляційний суд припинив цей крок наступного дня, Верховний Суд прийняв відклик ще того самого тижня і переслухав сторони 12 травня. Ледве минуло три тижні, а Верховний Суд видав своє історичне вирішення, яке нераз потребує років часу. Це вирішення буде відоме в історії судових вирішень як „Справа Йонґставн Компанії проти Сойєра". Для прочитання писаних заяв суддів треба було дві й пів години часу, а вони містять 50,000 слів.

Яке становище займе президент, ще не подано до прилюдного відома. У Конґресі появилися голоси, що треба скласти якийсь закон, що давали б право урядові діяти для відвернення загрози припинення продукції, а серед підприємців помічається рух для наладнання спору з робітниками пляхом переговорів.

УКРАЇНА ВСЕ ЩЕ ЦЕНТР БОРОТЬБИ ПРОТИ КОМУНО-РОСІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

АМЕРИКАНСЬКІ ІНФОРМАЦІЇ З МОСКВИ ПРО ДАЛЬШУ ЧИСТКУ В УКРАЇНІ ТА УКРАЇНСЬКИЙ РЕЗІСТАНС

Ню Йорк Таймс з 3-го червня в спеціяльній кореспонденції з Москви з датою 2-го червня подає такі інформації: „Правда" повідомила сьогодні, що Центральний Комітет Української Комуністичної партії піддано дуже гострій критиці з боку багатьох партійних і урядових представників в Україні, відмічуючи, що два важливі обласні партійні представники були звільнені з їхніх постів. Критика відноситься до багатьох ділянок, від відсталости у весняних засівах цукрового буряка починаючи і кінчаючи на неспроможності ЦК КП(б)У викорінити „буржуазно-націоналістичні" ухили в мистецьких справах, на які вказувано перед місяцями. ЦК КП(б)У повідомив про звільнення секретаря Львівського Обласного Комітету Партії Костенка та першого секретаря Житомирського обкому Бабійчука. Керівників Ровенської, Дрогобицької і Дніпропетровської областей критикується за слабу роботу з кадрами, а парторга та секретаря Комсомолу Москальця обвинувачується в серйозних недомаганнях. Повідомлено, що тоді, коли в 1946 році 35 процент робітників пропаґанди і аґітації мали вищу освіту, тепер має її тільки 21 процент. Секретаря Назаренка критикується за те, що він не потрапив відповісти вимогам пропаґанди і аґітації. Українську Академію Наук критикується на тій підставі, що 70 процент адміністративних керівників наукової дослідчої роботи не мали досить високих кваліфікацій. Культпропа ЦК КП(б)У Червоненка критикується за те, що він дозволив, щоб такий стан продовжувався. Керівника партійного відділу в справах мистецтва Бєлоґурова та керівника Комітету у справах мистецтва при Раді Міністрів Копицю критикується за те, що вони не поробили відповідних заходів для припинення „буржуазно-націоналістичних помилок".

До цих повідомлень з Москви, Н.Й.Таймс додає:

„Представники уряду Злучених Держав вчора звернули увагу на те, що в останньому вичищено ще двох інших важливих українських урядовців, правдоподібно за „буржуазний націоналізм" або подібні ідеологічні ухили. Поняття, в якому загально вживається „буржуазний націоналізм", відноситься до кожного націоналізму відносно політики Совєтського Союзу. Важливішим з двох є В. В. Мацкевич, усунений без вияснень два місяці тому з посту першого заступника прем'єра України. Інший був головою міського комітету Комуністичної партії Львова. Останні повідомлення з України вказують, що двох головних керівників Львівської области, секретарів обласного і міського комітетів партії, усунено. Спостерігачі тут твердять, що Львівська область є найбільш турботливим центром українських сепаратистичних настроїв. Впродовж останніх двох чи трьох років там були постійні чистки на Львівському університеті та в інших інтелектуальних інституціях. Існують деякі познаки, що совєтські власті турбуються спорадичним відновлюванням партизанської активности в Східній Україні. Збройний резистанс в цьому районі був великий безпосередньо після другої світової війни, але вважалося, що його здавлено. Теперішній посилений похід проти українського націоналізму почався в половині 1951-го року засудом опери „Богдан Хмельницький". Від того часу цей похід поширено практично на кожну більшу „меншину" на просторі Совєтського Союзу, але Україна, виходить, все ще залишається центром сепаратистичних настроїв". — Стільки в Ню Йорк Таймзі про нову чистку та новий резистанс в Україні.

Помер ген. М. Омелянович-Павленко

Филаделфія. — До канцелярії ЗУАДКомітету наспіла з Парижа вістка, що там помер в лічниці дня 29-го травня ц. р., б. командант Армії Української Народної Республіки і бувший начальний вождь Української Галицької Армії, голова Вищої Військової Ради і голова Европейської Федерації б. Українських Комбатантів, ґенерал-полковник Михайло Омелянович Павленко, проживши 74 роки. Похорон відбувся в суботу, 31 травня, з місцевої Української Православної Церкви на центральний цвинтар Пер Ляшез в Парижі. Смерть наступила від запалення леґенів.

БУДУЮТЬ НОВІ ТАБОРИ ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ

Перекинені на острів Кодже відділи аліянтських парашутистів, з готовими до вжитку рушницями, приготовляють для червоних полонених низку менших таборів, на які буде розбитий теперішній великий табір, щоб в той спосіб полекшити контролю та зменшити можливості бунту полонених комуністичних фанатиків

СОВЄТИ ПОЧАЛИ ПОВНУ РЕМІЛІТАРИЗАЦІЮ СХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ

СИЛА „НАРОДНОЇ МІЛІЦІЇ" МАЄ БУТИ ПОДВОЄНА ДО КІНЦЯ РОКУ; НІМЕЦЬКІ ЧЕРВОНІ ПЕРЕБИРАЮТЬ СЛУЖБУ НА КОРДОНІ

Гельмстедт, Німеччина. — В останньому часі виявлено факти, які переконують, що Совєти вже приступили до повної ремілітаризації Східної Німеччинии, мета якої далеко переходить самі тільки оборонні завдання. Дотеперішню „народну поліцію" Совєти поступово перемінюють в реґулярну німецьку червону армію, сила якої має бути збільшена до — щонайменше 110,000 вояків до кінця року, отже збільшена вдвоє в порівнянні з теперішнім фактичним станом. Рівночасно стверджено, що ці комуно-німецькі частини „народної поліції" вже перебрали від совєтських військ контролю цілого кордону між східною і західними зонами від Балтійського моря до Чехословаччини. Совєтські війська були відкликані з цеї служби, задержуючи тільки контролю пашпортів на перехідних пунктах кордону. Цю наглу зміну на кордоні інтерпретується в той спосіб, що Совєти можуть евентуально приготовляти „нову Корею" в Німеччині й тому хотіли б створити обставину, в якій за всі події був би відповідальний німецький „народ", а не Москва. Рівночасно почалася широко закроєна пропаґанда, що має на меті приготовити населення Східної Німеччини до розпочатої вже ремілітаризації, яка своїми розмірами має перевищити навіть ремілітаризаційний процес за часів Гітлера. Ремілітаризація та військовий вишкіл німців починатиметься в Східній Німеччині практично вже від дитинства. В останніх інструкціях комуністичної пропаґанди сказано, що вже 6-літні німецькі юнаки діставатимуть дерев'яні рушниці, — щоб в той спосіб „засвоїти" їм військові чесноти, потрібні „для оборони соціялістичної батьківщини". Останній річний з'їзд німецької комуністичної молоді в Ляйпціґу, де під звуки військових маршів парадували вулицями міста десятки тисяч молодих німців, був практично величезною кампанією за набір рекрута до нової німецької комуністичної армії, сила якої до кінця наступного року мала б виносити щонайменше 300,000 вояків. Тимчасом „народна поліція", перебравши контролю кордону, почала практично встановлювати — „мертву зону", виселюючи та вичищуючи здовж кордону три-милеву смугу. Згідно з авторитетними повідомленнями, за тою смугою почалася вже розбудова фортифікацій, які можуть служити однаково, як для оборони, так і для вихідних позицій до наступу.

Офіційні висліди перепису населення з 1950 року

Вашингтон. — По складному процесі обчислення виніку перепису населення, Бюро Перепису оголосило, що 1 квітня 1950 року в ЗДА мешкало всього 154.233,000 людей. За останні два роки населення країни відповідно побільшилося й тепер його обраховують на біля 157 мільйонів осіб. Приріст населення за останні роки значно побільшується і майже двічі перестигає швидкість приросту часів депресії. У цей природний приріст не враховано побільшення населення ЗДА шляхом іміґрації багатьох соток тисяч з Европи й інших країн. Майже всі стейти виявили значний приріст населення, проте чотири стейти втратили, а саме, населення Південної Дакоти зменшилось на три з половиною відсотки, населення Оклагоми на майже чотири з половиною відсотки, а населення інших двох стейтів зменшилось лише незначно. Особливий зріст населення виявила Каліфорнія, що з п'ятого стейту, за числом мешканців вибилась на третє, після стейтів Ню Йорк і Пенселвенії. Проте найбільший приріст, а саме 14,320,192 був у стейті Ню Йорк. Багато мешканців прибавилось також в стейтах Флорида й Вашинґтон. Деякі місцевості нараховують приріст у 20 відсотків, проте інші все ще залишаються, за числом населення, позаду інших, так нпр. Невада має всього 160 тисяч мешканців.

ДАЛЬШІ ДОСЛІДИ ПРО КАТИНСЬКИЙ ЗЛОЧИН

Вашинґтон. — У Комісії Палати Репрезентантів поновлено дослідження Катинської справи. Чергове засідання має бути присвячене розглядові справи таємного зникнення докладу про Катинь, в якому, свого часу, два американські старшини висловили припущення, що масові розстріли полонених старшин в Катині, — це справа Совєтів.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ СЕНАТ ПРИСПІШИТИ РАТИФІКАЦІЮ ДОГОВОРІВ З НІМЕЧЧИНОЮ

Вашинґтон. — Президент Труман вернувся до Сенату за швидку ратифікацію західно-німецького „мирового контракту" і за продовження Північно-Атлантійської спільноти, який має охопити теж і Західну Німеччину. Одночасно секретар стейту, Дін Ачесон проголосив цілому населенню „народження нової Німеччини, нової Европи й нової доби в історії".

У своєму посланні до Сенату, президент вимагав ратифікації зладжених двох документів в надії, що його прохання буде швидко сповнене і підбадьорить тих европейських членів Північно-Атлантійської спільноти, які спізняли б з озброєнням. Сполуку Західної Німеччини з країнами НАТО переведено таким способом, що прийнято її в склад Европейської Оборонної Спільноти, до якої належить шість країн. Також розширено протокол НАТО з гарантією для всіх членів згаданої спільноти. У практиці ця гарантія охопить теж і Західну Німеччину. Президент висловив свою радість з того, що раз прийшло до порозуміння між Францією й Німеччиною, бо це зміцнить мир і свободу в цілому світі.

У тому самому часі, секретар Ачесон склав звіт з своєї поїздки до Бонн перед об'єднаними комісіями закордонних справ обидвох конґресових палат. Засідання було таємне і тому про нього немає прилюдних заяв. Зате, сен. Там Коналлі, голова сенатської комісії закордонних справ, сказав репортерам, після двогодинного засідання, що Ачесон запевняв членів комісій, що в Бонн не заключено жадного таємного договору в новім европейськім угрупуванні. Конналі виявив теж, що переслухання перед комісією над ратифікацією договорів почнеться негайно, мабуть уже найближчого тижня.

Ачесон, у своїй промові крізь телевізію, показав видцям жмут документів, високий на 8 цалів, який він мусів підписати в Европі разом з іншими контрагентами. Він висловив переконання, що ці документи закінчать вікові конфлікти в Европі, головно ті, що ділили Францію й Німеччину і спричинили три великі війни в минулому. Ачесон попередив теж Совєти про „спокійне рішення і завзяття" з яким Америка й її друзі готові відбити загрозу СССР в Берліні й інших зонах Німеччини.

Ген. Кларк уповноважнив в потребі вжити зброю проти полонених

Кодже, Корея. — Аліянтський головний командант на Далекому Сході, ген. Марк В. Кларк, відвідав вчора цей острів, на якому приміщено у величезному таборі коло 70 тисяч червоних полонених, та уповажнив командування табору вжити „максимальної сили", якщо це було б потрібне для привернення ладу та повної контролі табору. Безпосередньо перед приїздом ген. Кларка аліянтські танки та вояки в газових масках і з наставленими на гостро баґнетами увійшли до табору полонених, позривали комуністичні прапори та поробили дальші заходи для привернення повної дисципліни. — Ген. Джеймс Ван Фліт, аліянтський командант в Кореї, що разом з ген. Кларком відвідав Кодже, з вдоволенням ствердив, що впродовж останніх трьох тижнів практично пощастило привернути порядок в таборі без конечности вживати зброю.

Німецькі соціялісти проти ратифікації мирового контракту

Бонн, Німеччина. — Німецький федеральний парлямент почав вчора дебати в справі ратифікації підписаного минулого тижня контрактового мирового договору з західними аліянтами, на підставі якого Західній Німеччині привертається суверенність в заміну за її участь в західній обороні. Провідник німецьких соціялістів д-р Шумахер вже в першому дні дебат виступив гостро проти договору, вважаючи, що він з одного боку обтяжить населення Західної Німеччини новими тягарами, а з другого причиниться до повної ремілітаризації комуністичної Східної Німеччини. Він теж критикував самі постанови договору, вважаючи, що вони не дають Західній Німеччині обіцяної суверенности. В західних колах звертають увагу, що в своїй критиці договору соціялістичний лідер користувався пропаґандивними комуністичними арґументами. Не зважаючи на цю критику, — канцлер Аденауер має в парляменті достаточну більшість, щоб добитись ратифікації договору.

Аліянти мають досить комуністичної пропаґанди на переговорах в Кореї

Токіо. — Ген. В. К. Гаррісон, новий шеф аліянтської делеґації на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї, перестеріг вчора комуністів, що навіть дотеперішні успіхи на переговорах не матимуть жадної вартости, якщо комуністи не залишать свого пропаґандивного підходу та не перейдуть до серйозної дискусії над останніми компромісовими пропозиціями аліянтів в спірних справах. Він з черги з'ясував ще раз аліянтське становище, скидуючи на червоних всю відповідальність за дотеперішню проволоку в нарадах. — Ген. Гаррісон зокрема підкреслив, що комуністи від кінця квітня домагаються щоденних пленарних сесій і постійно використовують їх тільки до виголошування пропаґандивних промов, видумуючи щораз то нові обвинувачення та закиди проти аліянтів. Він знову домагався перервання нарад, аж доки комуністи не погодяться відступити від пропаґандивних промов та не почнуть серйозно обговорювати самі справи перемир'я.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАЛИШИВ АРМІЮ Й ПЛАТНЮ

Вашинґтон. — Генерал Двайт Д. Айзенгавер зголосив свій виступ з армії і таким способом приготовив собі шлях до активної боротьби за найменування його кандидатом на президента від Республіканської Партії. Це дає йому повну свободу рухів, але одночасно позбавляє його платні, яка досягає $19,541.80 річно. Крім того, якщо б він перейшов на пенсію, тоді йому прислугували б ще інші привілеї й користі. Заки генерал пішов до Білого Дому для отримання від президента декорації за „підбадьорюючий провід", команда армії проголосила, що погоджується на його виступлення зі зреченням права до пенсії. Технічно генерал перейшов у відставку з днем 31 травня, одначе не було часу на відбуття прощальних церемоній. Їх призначено було на вівторок в Пентаґоні, щоб заокруглити 37-річну військову службу. Декорація в Білому Домі відбулася в понеділок в год. 3:30 сполудня в приявності пані Айзенгавер, рідні і численних приятелів. През. Труман припняв Айзенгаверові четвертий листок до галузки з дубовими листками побіч медалі Визначної Служби. При цій нагоді Труман відчитав написане наперед признання за його службу від самого вступлення до армії аж до обняття команди армій Організації Північно-Атлантійського Пакту. Як президент, так і генерал були глибоко зворушені ри цій церемонії.

Генерал Колінс виявляє незадовільний стан протилітунської оборони

Вашинґтон. — Генерал Лотон Колінс, голова ген. штабу Армії, висловився в комісії збройної служби Палати Репрезентантів, що стан протилетунської оборони дуже незадовільний. Сьогодні армія має менше ніж половину протилетунських з'єднань, необхідних, щоб належно захистити країну від можливого літунського нападу Росії. Це торкається однаково стану оборонности самого континенту, як і заокеанських американських баз. Виступ генерала був зв'язаний з намаганням військових чинників вплинути на Сенат для приділення необхідних коштів на озброєння країни й запобігти дальшому їх зменшенню. Під час обміну думок з того приводу, вказувано на могутню військову силу Росії, що перевищує всі інші літунські сили кількостево й лише незначно уступає якостево.

НОВИЙ ЗНЕЧУВАЛЬНИЙ СЕРЕДНИК

Вашинґтон. — З медичних кіл тут повідомлено про новий знечувальний середник, що викликав загальну увагу й зустрівся з прихильним прийняттям лікарів. Цей середник, — „коктейль" може бути предложений пацієнтам перед самою операцією. Діяння його дуже швидке.

Італія показує свою армію в шості роковини республіки

Рим. — З нагоди шостих роковин існування італійської республіки відбулася в Римі найбільша після закінчення війни військова парада, в якій маршували 20.000 війська перед президентом держави Люїджі Айнауді, прем'єром де Ґаспері та міністром оборони Рандольфо Паккіярді. Парада тривала три години, маршували всі роди війська: одна піхотна дивізії, одна панцерна бриґада, 300 гармат, 200 танків, 500 панцерних возів та 1,600 моторових возів. В повітрі летіли 200 літаків, але між ними мало було ракетових літаків. Параді приглядалася величезна товпа населення, яка щиро вітала свою відновлену армію. Населення вітало своє військо з таким захватом, що 30 осіб були ранені товпою або зімліли з великої спеки, що панувала тоді в Римі. Ентузіязм римської публіки показує, що в Італії відродилась національна гордість на вид своєї бойової армії, а це свідчить про високу моральну силу італійського народу. Закордонні спеціялісти, що приглядалися параді, твердять, що італійська піхота робила добре враження своїм вирядом та вишколом, але артилерія складається з застарілих моделів, бракує також модерних танків. Також літунство потребує більшого числа ракетових літаків, хоч вишкіл італійських літунів знавці уважають добрим.

Комуністи прямували захопити ключеві становища в ЗДА

Ню Йорк. — У голоснім процесі проти комуністичних провідників, вже три тижні складає свої свідчення Джан Лавтнер, бувший урядовець Комуністичної партії. У своєму останньому свідченні, він заявив, що, бувши членом партії в рр. 1929-1950, він мав особливе доручення зорганізувати й опанувати робітників транспорту. За задумами партії й спеціяльними дорученнями, комуністи повинні були опанувати усі ключеві позиції в житті Ню Йорку й ця праця була поділена в окремих відділах, що сягали індустрії, торгівлі й інших ділянок економіки країни. Зокрема свідок прямував захопити в руки партійців центральні нюйоркські залізничі станції, двірець літунства, водні спорудн тощо. Партія звертала увагу на притягання до своєї діяльности родин різних національностей.

РУМУНСЬКІ КОМУНІСТИ МОНОПОЛІЗУЮТЬ ВЛАДУ У СВОЇХ РУКАХ

Букарест, Румунія. — Національна Асамблея проголосила Джорджа Дхорді-Дея прем'єром Румунії, бо теперішній прем'єр д-р Петро Гроза зайняв пост президента Асамблеї, що рівняється постові президента республіки. Ці зміни настали тому, що дотеперішній президент республіки д-р Констянтин Парґон уступив із свого становища, щоб присвятитися науковій праці. Минулого тижня румунське радіо повідомило, що Анна Павкер перестала бути членом Політбюро і секретарем Комуністичної Партії. Але тепер румунська пресова агенція повідомляє, що вона сиділа на міністерському кріслі, що означає, що вона ще не попала в „комуністичне чистилище" і далі тішиться довірям комуністів. Гари Шварц пояснює ці зміни в комуністичній верхівці тим, що комуністи монополізують владу у своїх руках і на найвизначніше місце прем'єра висувають комуніста, а д-ра Грозу роблять тільки президентом держави, що не має значіння в комуністичній формі правління. Д-р Гроза був прем'єром від 1945 року, бо комуністи хотіли показати своїм і чужим, що в них немає монополю правління одної партії, бо Гроза це бувший багатій-поміщик.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on May 29, 1952 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОВОРОТ ГЕН. АЙЗЕНГАВЕРА

Минулої неділі вернувся з Европи до Вашинґтону ген. Айзенгавер і цьому поворотові американська публічна опінія віддає багато уваги. Діло в тому, що це вже другий тріюмфальний поворот цього полководця з Европи. Перший був після перемоги в другій світовій війні, а цей другий наступив після подібно важливої перемоги в організації европейської оборони проти нової, тим разом большевицької загрози. Ген. Айзенгавера, дотеперішнього головного команданта аліянтських збройних сил в Европі, привітали в столиці 17 гарматніми сальвами, а на аеродромі його зустрічали найвищі державні і військові достойники. Негайно після приїзду до Вашинґтону, ген. Айзенгавер зголосився в Білому Домі та здав президентові Труманові звіт із своєї праці та з положення в Европі.

Краєва преса підкреслює, що в одній особі з Европи повернулося б наче б два Айзенгавери: один — це генерал, що блискучо виконав свої трудні і важливі завдання в організації европейської оборони; другий — це громадянин, що кандидує на найвищий пост президента Країни. В першому випадкў ген. Айзенгаверові ніхто, навіть найзавзятіші його противники, не відмовляють признань за його працю і успіхи. Але в другому випадку, ген. Айзенгавер, як кандидат на президента країни, мусить рахуватися з найгострішою критикою, суперечностями і навіть атаками, а то й напастями передвиборчої кампанії.

Прихильники ген. Айзенгавера прийняли його поворот з Европи з великими надіями. Оцінюючи його дотеперішню працю у війні і мирі, вони роблять висновок, що ген. Айзенгавер виявив максимальні спосібності не тільки як полководець, але й як державний муж. Вони вважають, що він виявив велике вміння заставляти до спільної праці для спільної мети навіть найзапекліших противників, що він потрапив бути гнучкий і приязний, в нічому не зменшуючи своєї гідности та без будь-яких відступлень від прямування до наміченої мети. Вони вважають, що ген. Айзенгавер найкраще уосібнює найголовніші прикмети, що їх повинен мати президент Злучених Держав в тих складних і відповідальних часах: мудрість і передбачливість, такт і рішучість та авторитет і скромність рівночасно. Ген. Айзенгавер заповів, що він не візьме участи в кампанії в користь його номінації кандидатом на президента. І це теж його численні прихильники вважають, що таке становище випливає з відношення ген. Айзенгавера до уряду президента країни, який не повинен бути ціною в сумнівній грі, але обов'язком, до якого може бути покликана людина тільки чесним голосом своїх співгромадян.

Проте, ген. Айзенгавера привітали з поворотом не тільки почесні гарматні сальви та високі признання з боку його прихильників, але вже й перші критичні завваги з боку його суперників у виборчих змаганнях. При цьому інтересно, що ці критичні завваги походять не від Демократичної партії, але від іншого кандидата з Республіканської партії, з якої видвигається теж і кандидатуру ген. Айзенгавера. Сенатор Роберт Тефт, критикуючи в своїй радіопромові до цілої країни уряд президента Трумана за те, що він не потрапив підтримати закордонну політику Злучених Держав розбудовою сильної авіяції, яка не тільки дорівнювала б, але й на багато перевищувала б повітряну силу Совєтського Союзу, вважав за відповідне додати, що постійне погіршування американських повітряних збройних сил почалося власне з того часу, як ген. Двайт Айзенгавер був шефом генерального штабу. Сен. Тефт вважає, що співвідповідальність ген. Айзенгавера за поодинокі недомагання уряду в закордонній політиці, стягнула б — на випадок найменування ген. Айзенгавера республіканським кандидатом на президента — частину важливих в передвиборчій кампанії закидів проти теперішнього демократичного уряду теж на республіканського кандидата і тим самим зменшила б можливість республіканської перемоги у виборах. Проти кандидатури ген. Айзенгавера та з підтримкою кандидатури сен. Тефта виступив теж і ген. Доґлес МекАртур.

З дотеперішніх передвиборчих виступів виявляється, що в дальшій кампанії та у самих виборах головну ролю гратимуть проблеми американської закордонної політики. Це створює добру нагоду для американських українців, щоб заінтересувати обидві великі партії та їх кандидатів справами американської політики відносно поневолених Москвою европейських народів, зокрема народу українського, що сьогодні грає головну ролю в боротьбі проти диктатури Кремля та проти комуно-російського імперіялізму. П'ятий Конґрес Американських Українців, що збереться в Ню Йорку в днях 4-6 липня, повинен мати це на увазі та винести відповідні практичні рішення.

ТУРБОТИ БРИТАНІЇ

(Від нашого кореспондента з Лондону)

26 травня можна уважати за „чорний день" для З'єдиненого Королівства. Саме 26 травня минув рік, коли зникли без сліду два високі урядовці на дипломатичній службі міністерства закордонних справ: Доналд Меклін і Ґай Берджесс. Дотеперішні дослідження не дали виєснення, де поділися ці дипломати, чи вони живі, і з якої причини вони покинули батьківщину та державну службу. Були чутки, ніби один з них мав говорити англійською мовою в Празі (Чехія), через радіо. Були поголоски, неначе б то Меклін і Берджесс перебувають у манастирі або в совєтській в'язниці. Все це здогади, непідтверджені ніякими фактичними доказами.

З усього матеріялу про зникнення обох дипломатів видно, що їх ніхто не викрадав, та й тяжко припустити, щоб на цім острові яканебудь чужа держава відважилася на такий надзвичайний крок як схоплення англійських дипломатів у Лондоні. Тому преса припускає, як найбільшу правдоподібність, що „без вісти пропащі" дипломати були вже від довшого часу „криптокомуністами", але своїх поглядів і зв'язків не виявляли і тому мали повне довір'я уряду. Коли прийшов відповідний час, то вони зникли, можна думати, не з порожніми руками.

Саме 26 травня лондонський „Дейлі Експрес" опублікував новознайдений лист від Ґая Берджесса, писаний без дати, але можна здогадуватися, приблизно в час його втечі. З листа до особи, якої редакція „Дейлі Експрес" не називає, видно рішення Берджесса покинути свою батьківщину. Нема однак згадки про ціль, яку він собі ставив, залишаючи державну службу і рідний край.

Берджесс вернувся з Америки в Лондон 4 травня 1951 року. Він телефонував до матері Мекліна: „Де я можу знайти вашого сина"? 26 травня обидва зникли з Лондону. В листі Г. Берджесса, який опублікував „Дейлі Експрес", звертає на себе увагу особливо речення: „Єдине лікування — час. Один лік — праця"...

Тепер, коли вже минув рік після втечі двох дипломатів, які стояли близько до тайної служби міністерств закордонних справ і воєнного, в Лондоні, розшуки не закінчені. Однак, ця подія непомалу турбує громадянство Великої Британії. Англія, Америка та інші вільні країни мусіли ствердити, що комуністична Москва діє не тільки через свої „леґальні" комуністичні партії в різних країнах, але береться до підступу. Всюди старається всунути на найвищі урядові місця своїх аґентів, які удають, що не мають нічого спільного з комунізмом. Ця „нова мораль" комуністів подобається деяким людям, які мають дитяче захоплення „таємницями" і піддаються комуністичній пропаґанді, що ніби Москва має „визволити світ".

Москва вже давно звернула увагу на високопоставлену інтеліґенцію в різних країнах, на так званих „невинних". Ці сноби часто нічого не розуміють у політиці Москви, їм хочеться вірити, що „Сталін хоче добра", а тому вони, деколи сини капіталістів або аристократів (Меклін і Берджесс із шляхецьких родин), щиро йдуть на службу „світової революції". Тому ці „невинні" найбільш небезпечні, бо діють у добрій вірі, що приносять користь не тільки „світовій революції", але також своєму народові.

Берджесс, як видно з його листа, надіється на „час" і на те, що його „праця" буде „лікарством" на недуги нашої доби (Так тільки можна розуміти вирази в його листі).

Його приятель Меклін покинув для своєї цілі — служити „світовій революції" — жінку і дітей в Англії. Діти знають тільки, що їх батько „поїхав"... Це про нього згадує в своїм листі Берджесс, що його одружений приятель мав „поважні турботи". Не менші турботи має Англія.

К. М.

Іран—перехрестя світової політики

Після кількамісячного напруженого слідкування за подіями в Ірані, увага світу була спрямована на все зростальне напруження в Кореї і в Німеччині. Це не значило, що в Ірані все заспокоїлося й що ця країна невичерпних нафтових запасів перестала цікавити світову увагу.

Навпаки, останні події в Ірані говорили б про те, що там наростають ще важливіші події, бо часовий розрив Ірану з Заходом намагається використати могутній сусід з півночі, — СССР. Остання американсько-іранська домовленість щодо нафти, за якою американський концерн буде купувати щорічно три мільйони тонн нафти, особливо знаменна. Цією домовленістю, зламано бльокаду вивозу іранської нафти й Іран знайшовся знову в тісних зв'язках з Заходом. Під час гарячих днів боротьби за нафту, населення Ірану дуже зактивізувалось політично. Спираючись на силах пробудженого іранського націоналізму, кабінетові Моссадека повелося вийти переможцем у боротьбі за відібрання нафтових багатств з рук чужинних фірм. Незадовго гааґський трибунал розглядатиме цю справу, але дотеперішня фактична перемога Іранського уряду в цім спорі безсумнівна, поминувши сумнівну матеріяльну користь дотеперішніх суперечок для країни.

Але під час гарячих „нафтових" місяців, зросла не лише сила націоналістів. Зростало відповідно й число прихильників комунізму, що використовує тепер в своїх інтересах Кремль. Персія — Іран, це давня мрія Москви, це країна часто успішного конкурування Росії з Англією і це країна, де під час і по Другій світовій війні, впливи Кремля були майже рішальні. Ще з часів царської Росії лишились тут великі симпатії до Росії, а вміло ведена совєтська пропаґанда використовує нужденність і незадоволення іранського пролетаріяту, що до нього належить величезна більшість населення країни.

Бо ще й досі 75 відсотків усієї землі знаходиться в руках дідичів і релігійних інституцій, частина з позосталої землі належить державі й лише десять відсотків у користуванні селянства. Земля ця переважно неродюча, бо й уся країна це сухий степ з солоними нечисленними озерами, без рік і без тварин. Населення цієї землі тулиться у нужденних хатах з глинобитими стінами. Міста виглядають, як занедбані наші містечка, а в столиці питна вода протікає відкритими канавами.

Але на півночі є країна нечуваних багатств. Туди, в царську Росію, ходили колись на заробітки батьки й досі ще розповідають про чудові заробітки у Баку, про холодні річки й густі ліси, про великі міста, де люди гарно вбрані й добре їдять.

Про те, що за тридцять років совєтського панування, нічого не лишилось з колишнього добробуту населення, мешканці Персії не знають. І не додумуються, чому їх тепер не пускає до себе на заробітки ця країна. Вона для них — все ще країна неуявного щастя. Про це, зрештою, говорить непереставно совєтська пропаґанда, усна пропаґанда, що її розносять тисячі аґентів, які, в разі потреби, потраплять знову зворушити кочовничих кудрів, що досконало вміють володіти зброєю й воювати у місцевостях, куди не докотяться тяжкі сталеві брили танків.

Росія видобула свого часу кілька корисних для себе договорів з Іраном, що їх саме тепер надійшов час використати. І ось, Кремль запротестував, — нотою з 23 травня, — проти приймання допомоги, що її Іран отримує від ЗДА. Поскільки Захід, за офіційними твердженнями Москви, провадить проти неї наступально-захватницьку політику, то й співпраця з Заходом інших, „невтральних" країн, вважається за акт аґресії проти СССР. А Іран, власне, виявляє цю „аґресію", прийнявши допомогу ЗДА. Таке приймання допомоги, за гадкою Москви, суперечить пунктам совєтсько-іранського договору з 1921 року.

Совєтська нота викликала обурення іранської преси, що вважає цю ноту за вмішування Москви у внутрішні справи їхньої країни, тим більше, що ніяких зобов'язань щодо „аґресії" проти СССР, влада Ірану не складала. Зате ця нота викличе прихильний відгук серед численних комуністів, які у цій ноті добачатимуть піклування столиці світового комунізму над їхньою країною і які радо виконуватимуть усі розпорядження, що надходитимуть до них з цієї столиці.

А Москва матиме багато чого вимагати від своїх слуг в чужих країнах. Для Москви вже ясно, що доба угодовства, за всяку ціну, Заходу минула. Ніякі ноти, надсилані навіть в останній хвилині, не стримали підписання мирового договору з Німеччиною, ніякі залякування не зворушують постави делеґації в Панмунджомі і ніяка пропаґанда не стримує військової помочі країнам, що знаходяться в таборі противників тиранії. Золоті, для Кремля, роки запаморочення лицемірними совєтськими гаслами, минули й тепер з Кремлем розмовляють, як з партнером, що в правдивості його запевнень доводиться, щонайменше, сумніватись.

Тому Кремль переходить знову до фронтової атаки на всіх догідних позиціях. А Іран один з найдогідніших пунктів, як несвідомістю свого населення, так і догідністю свого географічного положення. Неродючі на поверхні й пребагаті у надрах, обшири Ірану, граничать з Афґаністаном, Пакістаном, Іраком, Туреччиною, СССР, з двома морями, — на півночі й на півдні.

Це обшир, що ним перекидано великі запаси усякого майна під час останньої війни, де проходили військові відділи великодержав, де відбувались світового значення конференції.

Це найдогідніший шлях із столиці комунізму до муравлища Індії та до нафтових скарбів арабських країн середнього сходу.

Це теж шлях до арабського світу, що, по віках небуття, знову починає грати ролю в світовій політиці, що йому слушно належиться з огляду на його чисельність та ключеве розселення.

К. М.

П'ятий Конґрес Американських Українців і Народний Фонд

У Празі, в недавній вільній Чехословаччині, існувала шоколадна фабрика. Імпозантна трьохповерхова будова, в кращій частині міста, на Виноградах, з двома високими димарями. І працювало там багато робітників. Коли ж розпитували господаря, скромного чоловічка, як він став найголовнішим продуцентом шоколади на цілу державу, то він охоче відповідав: — А знаєте як? Почав від макітри.

Дехто не розумів в чому річ.

То фабрикант поясняв: Так, так, купив макітру і почав робити шоколад. А потім — нецки (корито), потім котел і так, помаленьку, за 10 літ, вийшла фабрика.

А був там ще другий багатир, справжній мультимільйонер — Батя, відомий на цілий світ фабрикант взуття. Коли ж поцікавитись його початками, його біографією, то виявляється, що він був син шевця, який лишив йому свою скромну майстерню.

Але й фабрикант шоколаду і Батя, при організації та веденню свого діла, очевидно, уміли застосувати такі методи і такі способи, що якраз сприяли розвиткові їх підприємств.

Зрештою, тут, на американській землі, ми не дуже можемо когось здивувати европейськими прикладами. Власне, ніхто як Америка, може висипати сотні прикладів буйного розросту підприємств, зразків організаційної досконалости, комерційного хисту, широкого розмаху і, власне, ніде, як тут, можна повчитись, як треба провадити діла на широку скалю.

До чого ми ведемо річ?

Маємо тут на увазі наш Народний Фонд. Існують на світі речі, що, раз утворені, не надаються до дальшого розросту, збільшення, чи удосконалення. Це, скажемо, твір якогось письменника, скульптора Фідія, образ Рембрандта. Але існують речі, що, по своїй суті, передбачають розріст, поширення, зміцнення. Це — переважно — речі, що зв'язані з діяльністю, потребами, розвитком широких мас тої чи іншої національности чи людности взагалі. Сюди належать: торгівля, промисел, задоволення соціяльних та духових потреб і т. д.

До цієї катеґорії закладів чи установ, що тісно зв'язані з широкими масами людности, що надаються до поширення, збільшення, зміцнення, — безперечно належить і така наша установа, як Український Народний Фонд. Розріст його — це те, що логічно випливає з природи Фонду, як установи народної, національної, себто розрахованої на участь в ній найширших мас певної людности, в даному разі, української.

І ось, нам здається, що справою Фонду мусить спеціяльно зацікавитись наш майбутній Конґрес у Ню Йорку. Четвертий Конґрес у Вашинґтоні дав початок справі, — він заснував Український Народний Фонд. Два роки існування цієї установи показали, що вона життєздатна, що в ній заложені тенденції розвитку й розросту і ось, відчувається, що завданням П'ятого Конґресу має бути: перед лицем цілого американсько-українського суспільства всебічно скріпити Народний Фонд. Що це означає? Передовсім, — авторитетом Конґресу підтвердити, що Український Народний Фонд в ЗДА є інституція загальнонаціональна, до якої має належати кожний українець, що мешкає в Америці.

Далі, що Національний Даток є загальний, себто, знов таки, торкається кожного українця чи українки, що мають свій самостійний заробіток.

Правда, протягом двох років пропаґанди ці істини не раз повторювались і досі відомі українському суспільству, — принаймні тому, що читає свою пресу. Все ж важливо, щоби Конґрес своїм авторитетом ще підніс і підкреслив значення Фонду та обов'язок щодо нього кожного українця.

Черговим завдання Конґресу в справі Народного Фонду було б, на наш погляд, приділення спеціяльної уваги справі збірщиків. Не підлягає сумніву, що тільки фактичний стик з кожним українським громадянином в справі Національного Датку надасть їй характер загальности. Дотеперішня пресова пропаґанда, треба сказати, зачепила тільки верхівку українського суспільства, але вся та глибша верства, що менше зв'язана з українським національним життям, залишається ще недоторкнутою. А це ж великі десятки тисяч потенціяльних платників Національного Датку. Отже — справу збірщиків П'ятий Конґрес повинен особливо розглянути. Як відомо, тут існують великі пересуди (незручно бути збірщиком, непопулярна функція і т. д.), — отже майбутній Конґрес у спеціяльній резолюції, як нам здається, мав би якраз особливо підкреслити важливість цієї функції, велике її громадське значення і навіть законність та справедливість певної винагороди за цю працю в потрібних випадках.

Земля американська велика і наші люди живуть на ній в різних обставинах та умовах. Отже, треба сподіватися, що делеґати на Конґрес прийдуть також із своїми внесками та порадами, щодо поширення, розросту та зміцнення Українського Народного Фонду.

Наприкінці хочемо зазначити ще одне: Конґрес відбуватиметься саме в той час, коли канцелярія Фонду масово розішле свій черговий Заклик в справі складання Національного Датку на 1952 рік. Буде дуже до речі, коли Конґрес своїм авторитетом скріпить цей Заклик, а всі делеґати Конґресу персонально покажуть приклад високої національної свідомости та громадської дисципліни...

Микола Андрусяк

100 РОКІВ ВІДРОДЖЕННЯ НА ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(1772 — 1872)

(7)

Очевидно галицькі москвофіли того часу не знали російської мови, бо навіть сам Яків Головацький заломився із своїм знанням російської мови, коли після втрати катедри на львівськім університеті 1867 р. виїхав до Росії. Холмським єпископом у 1868 р. став львівський крилошанин Михайло Куземський (1809-79), що був у 1849-51 рр. предсідником „Головної Руської Ради" у Львові. Куземський щиро піднявся викорінити польщину на Холмщині, й притягнув до праці деяких місцевих священиків. Але російський уряд, коли спостеріг успіхи в відлатиніщенні, зажадав від Куземського зірвати з Римом; Куземський відмовився і вернувся 1871 р. до Галичини. Холмською дієцезією став управляти інший галичанин Маркил Попель (1825-1900), що як москвофіл пішов назустріч російському урядові і завів православ'я на Холмщині в 1875 р. Одначе в деяких місцевостях військо змушувало населення прийняти православ'я, деякі холмські священики спаслися втечею до Галичини. Серед них були й такі, що далі на галицькому ґрунті трималися польських проповідей і цим відштовхували від себе вірних, як от свящ. Харлампович у Городеччині. Повстав навіть польський комітет допомоги збігцям з Холмщини під проводом Мирона Крип'якевича; проте його брат священик Михайло тримався свого народу, для якого згодом працювали його син о. Петро (1857-1914) та внуки історик Іван і педагог Лев. З галицьких еміґрантів-священиків вернувся тільки дехто; багато таких, що непогоджувалися з православ'ям, не могли вернутися назад з огляду на шикани польських краєвих властей в Галичині; своєю прив'язаністю до своїх церковних традицій наражувалися вони на шикани російського уряду, про що був їхній допис до „Діла" в 90-тих рр. XIX ст. Дехто з них, як от свящ. Туркало з селянської родини в Закомарі, парохії відомого народовецького діяча Данила Танячкевича (1842-1906) в Золочівщині, до смерти почував себе уніятом і виховував своїх дітей в українському національному дусі. Сам Попель за обстоювання української вимови церковно-слов'янського богослужбового тексту був усунений з адміністрації холмської єпархії, про що з досадою писав свойому другові Богданові Дідицькому, що „der Mohr hat seine Schuldigkeit getan" (мурин зробив свою повинність).

Саме в часі відпольщування Холмщини подорожуючи по Швеції завернув до Росії меценат галицького письменства Михайло Качковський, щоб — як писала народовецька „Правда" — поїхати на Придніпрянщину й наочно переконатися, як там народ говорить; якщо так, як пишуть народовці, він стане їх однодумцем. У Кронштадті захворів і помер нечайно в 1872 р. 12 років пізніше з трудом знайшов його опущений гріб на римо-кат. кладовищі галицький історик і публіцист москвофіл Венедикт Площанський (1834-1902), щоб з цього гробу зробити Мекку галицьких москвофілів; у 1887 р. Площанський подався шляхом Я. Головацького, щоби стати російським цензором у Вильні. Рік перед тим став православним священиком у Києві вилучений папою Львом III з католицької церкви Іван Наумович, що помер отросний в Новоросійську.

9. Змагання народовців з москвофілами

В наслідок незгоди між народовцями і москвофілами паде відпорність галичан супроти поляків, що ведуть успішну денаціоналізацію українського населення по більших містах та селах Надсяння. Посилюючи освітну працю серед народу основанням т-ва „Просвіта" в 1863 р. народовці пробували погодитися з поляками; народовецький посол Юліян Лаврівський (1821-73), що в 1848 р. був членом „Руського Собору" предложив в 1869 р. в краєвому соймі порозуміння з поляками на основі рівноправности. Позірно прийняли поляки його пропозицію прихильно, Лаврівський став заступником краєвого маршалка (1870), а краєвий Виділ дістав наказ виробити відповідні проєкти. На цьому і скінчилися ці спроби польсько-руської згоди; з одного боку польські шовіністи, з другого боку „тверді русини" виступили проти цього порозуміння; останні з суд. радником Василем Ковальським (1826-1911), о. Яковом Шведзицьким та о. Теофілем Павликовим на чолі основали „Руську Раду" у Львові, яка в своїй програмовій петиції з 21 березня 1871 р. домагалася, щоби для охорони національних меншостей видано закон про національности. Неуспіх угоди Ю. Лаврівського старалися „тверді русини" використати для поширення своїх впливів серед народу. Посол до галицького сойму в 1861 р. та редактор і видавець часопису для селян „Наука" (1871-86) свящ. Іван Наумович основав у 1876 р. конкуренційне народовецькій „Просвіті" товариство, яке назвав іменем померлого мецената галицького письменства „Обществом ім. М. Качковського". Демагог Наумович використав ту обставину, що головою „Просвіти" в 1873-76 рр. був дідич Володислав Федорович (1845-1917), називав серед селян „Просвіту" — „панським", а своє „Общество" — „хлопським" товариство. За редагування видань „Общества" Б. Дідицький, який хотів, щоб його „язик висшого слога" був спільною літературною мовою українців і росіян, та не поділяв думки російських панрусистів і галицьких москвофілів - новокурсників, щоб українську мову всюди замінено російською („Помилуйте сиротину та не вводьте в славу", устами Наталки Полтавки звертався до них Дідицький), на обкладинках книжок побіч портрету Качковського були уміщені герби соборної України: галицький лев і київський св. Михайло, та писалося в цих виданнях про жовто-синю „русскую" народню краску. Тому не диво, що ці видання ширилися серед прикарпатського українського населення.

Як невдаткі спроби польсько-українського порозуміння Лаврівського підривали впливи народовців серед народніх мас, так навпаки підносили їх зв'язки з українськими придністрянськими діячами. Останні прийшли чинно з допомогою українському рухові в Галичині оснуванням у Львові 11 грудня 1873 р. Товариства ім. Шевченка, що в 1892 р. перетворилося в Наукове й своїми виданнями здобуло більшу пошану навіть серед російських наукових кругів, як затримані в руках „твердих русинів" Ставропігійський Інститут своїм „Временником" (від 1864), „Галицько-руська Матиця" своїми „Сборниками" (язичіям „Историческій" в 1853-4 і 1860 рр., „Науковий" в 1865-68 рр., „Литературный" в 1869-73 рр. і 1885-90 рр. та російською мовою „научно-литературный" в 1901-8 рр.) та Народний Дім своїм „Вѣстником" (1882-1914). Придніпрянські приятелі галичан Пантелеймон Куліш (1819-97), Олександер Кониський (1836-1900) та Володимир Антонович (1834-1908) старалися допровадити до польсько-української згоди, що їм не вдалося й цим діставала акція народовців морального удару.

Інше становище заняв Михайло Драгоманів (1841-95), що гостро критикував галицьке австрофільство рутенство, відраджував галичан визволяти своїх братів з-під московського ярма при помочі Австрії, як довго самі вони не мають національно-територіяльної автономії в межах австро-угорської монархії і радив галичанам занятися своїм „раненим братом" — Закарпаттям, що від 1867 р. впало жертвою мадяризації. Закидом москвофільства примусили мадяри борця за автономію Закарпаття Адольфа Добрянського, що в 1868 р. вийшов послом до угорського сойму з шарищського комітату, залишити свою батьківщину й скитатися по Галичині, Польщі й Тиролю (помер в Інсбруці 1901 р.).

Правда, Добрянський як голова і свящ. Іван Раковський (1815-85) як містоголова основаного в 1866 р в Ужгороді „Общества св. Василія Великого" піддержували москвофільство і московсько-церковнослов'янське язичіє в його виданнях. Тому єпископ Стефан

(Закінчення на стор. 4-тій).

Вол. Дорошенко

ІВАН ФРАНКО

(Зі споминів автора).

(5)

Хороба розвивалася непомітно й поволі підточувала міцний, як дуб організм Франка. Спостережливий обсерватор уже на кілька років перед її вибухом міг помітити її симптоми в самій літературній творчості Франка — в деяких його літературних виступах, що свідчили про якусь, давніше не знану дразливість, неврівноваженість його духа. Я гадаю, що надто гостра і уїдлива Франкова характеристика колишнього його товариша М. Павлика в ЛНВ 1905 р. і з'їдлива характеристика його духового вчителя Драгоманова (в 1906 р.), деякі поезії останніх років не кажучи вже про слабі з літературного або наукового боку твори (повість „Великий Шум", „Нарис історії української літератури" в більшій її частині) — це безперечні наслідки укритої покищо хвороби, глухі сиґнали майбутньої катастрофи.

Про наявність тяжкого захворіння свідчили не тільки неміч творчої сили, видимий упадок такого недавно могутнього таланту, помітні в останніх творах заперед катастрофи, але й специфічне для даної недуги любування в копрології, що проявлялося напр. в деяких рецензіях, а особливо в повісті „Великий Шум". Покійний мій приятель Михайло Мочульський, що був членом дирекції Української Видавничої Спілки, оповідав мені, скільки то таких нецензурних виразів було в цій повісті й яких зусиль коштувало редакцію Літ. Наук. Вістника їх усунути. (М. Мочульський написав цікаву книжку про Франка).

Діставшися до Львова, я не довго пробув у місті й поїхав відпочивати після в'язниці до покійного д-ра Михайла Новаківського в Богородчани, де він тоді був адвокатом. Вернувшися в 1900 р. з Богородчан, я почав працювати в НТШ, і тут знову побачив Франка, що вже перебув свою тяжку недугу. Годі було пізнати в цій зломаній фізично й духово людині колишнього велетня. Перед вами був каліка-інвалід, безпорадний як дитина. Руки мав спаралізовані, з покорюбленими пальцями так, що негоден був сам себе обслужити, одягнутися, защіпнутися, їсти, навіть висякатися, не кажучи вже про те, щоб писати. Тільки згодом навчився Франко сяко-тако писати якимись закормочками, з трудом держачи перо чи олівець між пальцями. Розуміється, таке писання його мучило, тож без помочі секретаря він ніяк не міг обійтися. Таким секретарем і взагалі опікуном був для Франка його старший син Андрій, але з передчасною смертю Андрія в 1913 р. не було вже кому якслід ним опікуватися. Ольга Федорівна не тільки не могла допомогти, але ще сама потребувала опіки. Довелося недужому письменникові послугуватися в роботі поміччю сторонніх людей. Звичайно Франко брав собі за секретаря когось із молодих студентів університету що писали під його диктат (довший час допомагав йому Іван Лизанівський), але поза тим обходився власними силами. Сам ходив і на закупи та носив куплене, хліб, та інше, під пахою. Не дивниця, що виглядав дуже занедбаним, нечепурним, страшенно опущеним, викликаючи щирий жаль у всіх, хто його знав. До цього непривабливого вигляду долучувався в нього вічний душевний неспокій. Франко раз-у-раз скаржився, що різні духи не дають йому спокою. Особливо докучав йому дух Драгоманова, який усе щось йому нашіптував до вуха, мстячися за колишній його виступ у ЛНВ та в передмові до І-го тому Листування (1906 р.). Франка цей виступ проти свого духового вчителя сильно мучив і він намагався спокутувати свою провину проти його пам'яти в передмові до ІІ-го тому. Але, як бачимо, цього було замало для заспокоєння його совісти і свідомість своєї вини виявлялася в його галюцинаціях, у хворобливому відчуванні, завданих йому Драгомановим мук. В один із критичних моментів своєї хвороби підчас перебування в Ліпіку Франко, мучений своїми видивами, викрався неспостережено з санаторії й побіг просто себе, бездорожжями. Аж згодом спостерегли його неприсутність і кинулися шукати та згодом знайшли цілком змордованого, майже непритомного далеко від закладу. Цю свою пригоду Франко невдовзі потому сам описав. Це незвичайно цікавий і важливий документ для психопатолога — опис душевно-хворої людини своєї хвороби, а до того опис незвичайно талановитий. Я читав пару разів цей твір. Рукопис зберігався в архіві Франка в бібліотеці НТШ. Франко оповідає в ньому, як мучив і гнав його по бездорожжях дух Драгоманова. Розуміється, цей твір не може ввійти в повний збірник Франкових творів, але вартий оголошення й спеціяльного вивчення в науковому часописі присвяченому душевним хворобам.

Лікування в Ліпіку значно поправило Франкове здоров'я, що треба віднести на рахунок його міцного організму, бо звичайно інші хворі на поступовий параліж дуже скоро догаряли.

(Продовження буде).

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Виступ хору Української Молоді на Міжнароднім Святі Весни

В програмі Свята Весни, що його у формі Фестивалю уладжує щороку Американське Товариство УМСА, виступили цього року різні національні групи з показом народної ноші, пісні і танку. У просторій гімнастичній залі УМСА в Ню Йорку при вул. 23-тій, зібралася в п'ятницю добірна публіка, щоби пізнати народну культуру різних національних груп, почути їх народні пісні, побачити їх національні танки і подивляти їх пишні костюми.

Програма свята була складена дуже майстерно. Мистецькі виступи переплітались мов у калейдоскопі: по темпераментальних мексиканцях пописувались холоднокровні нащадки північних варягів, тим на зміну вийшли гарячі потомки клясичних народів, щоби з черги уступити місця спадкоємцям старовинної культури колиски людського роду... Крім того у програмі було заховане степенування до вищого в цей спосіб, що кожний наступний виступ був під мистецьким оглядом кращим від попереднього.

Національні групи виступили в такім порядку: мексиканці, французи, шведи, швайцарці, греки, вірмени, поляки, італійці та українці.

Українську культуру репрезентували Хор Української Молоді (зв. Метрополітальним) і танкова група Української Ліги Молоді. Поставлення українських точок на закінчення мистецької програми Фестівалю не було випадковим. Члени заряду УМСА, бажаючи виробити собі опінію про мистецьку вартість окремих національних груп, на протязі довгого часу відвідували їхні проби і так набрали певного переконання, потрібного для складення програми. Згідно з ним найвища оцінка припала для української групи, якій, у висліді було доручене почесне завдання — завершити барвисту програму Весняного Фестивалю.

Наскрізь культурний і високомистецький виступ українців викликав серед приявних бурхливий аплявз, який був наявним доказом того що заряд УМСА-и не помилявся, віддаючи українській групі головне місце в програмі.

Хор Укр. Молоді, під керівництвом проф. Романа Левицького, виконав Молитву з опери Запорожець за Дунаєм — Гулака Артемовського, пісню „І шумить і гуде" обрібки Верьовки, та веселу пісню Гнатишина „На музиках". Особливо гарно списались солісти хору: п-на Леся Кусів, п-на О. Сенко, пп. Бакун, Юрій Богачевський, і Крохмальний.

Акомпаніямент спочивав в певних руках п. Олі Дмитрів.

Мистецьку програму свята закінчила наша темпераментна танкова група, яка правдиво по-українськи відтанцювала Козачка і Коломийку, викликуючи рясні оплески публіки і тиху завість серед танцюристів інших національних груп...

Заповідачем української групи був голова Хору Молоді п. В. Бакад, який представив зібраним нашу групу, познайомив їх зі змістом українських пісень та згадав про теперішнє положення українського народу і його боротьбу за волю. Цілий вічір, що мав дуже поважний характер, був добре зорганізований і залишив на приявних приємне, тепле враження. Єдиним слабим місцем був брак українського національного прапору серед численних прапорів, які прикрашували залю.

В зв'язку з тим, щоденним зрештою на американських імпрезах явищем, члени хору Української Молоді порішили закупитил гарний український національний прапор, щоби в будуччині разом з ним виходити на сцени і щоби в цей наявний спосіб підкреслити свою єдність з великим українським народам і відданість його ідеї.

Управа Хору Молоді повідомляє укр. громадянство, що хор відбуває свої проби кожного понеділка між год. 8-10 веч. в приміщенні УМСА, 23 вул. між Евеню 7—8, кімн. ч. 202, на першому поверсі.

Кожну українку і кожного українця, які мають гарний голос і захочуть скріпити Хор Молоді, привітає щиро — по-українськи, цілий ансамбль!

В. Б.

Другий Загальний З'їзд ОДУМ

7 і 8 червня ц. р. в клюбі ОДУМ в Ню Йорку відбудеться 2-гий Загальний З'їзд ОДУМ — Об'єднання Української Демократичної Молоді. В ці дні одумівська молодь приступить до другого річного іспиту перед собою та перед старшим громадянством.

ОДУМ у своїй праці зустрічає багато труднощів і перешкод але за короткий час свого існування він зробив багато в поставлених перед собою завданнях.

А особливо помітним є те, що в ОДУМ — і молодь з різними поглядами та з різною освітою — та все це не перешкоджає її спільно вчитись і працювати для добра свого народу. Навпаки, щойно там відчувається життя, де є ось така вище згадана різноманітність, але в якій є гармонійність й спільна ідея, яка об'єднує і спрямовує в одне річище всю цю різноманітність.

Кожний із членів ОДУМ-у це активний член нашого життя, який не тільки „вдихає" а також і „видихає". Члени ОДУМ-у на сьогодні є учнями середніх шкіл, та студентами вищих учбових закладів Америки, Канади та інших країн. Свого часу кореспондент Ню Йорк Таймсу писав про молодь яка народилась в Совєтському Союзі, так: „Ця молодь як помпа з піднятим смоком, вона може тільки вдихати, не видихати. Відзначення наших студентів на американських університетах є доказом того, що наша молодь може не менше видихати ніж молодь народів вільного світу.

Ентузіясти з Ню Йорку, викручуючи циклостилем „Бюлетень" ОДУМ-у' добились того, що він дістався скрізь, де тільки перебуває наша молодь. Він був доброю вісткою нашому молодому воякові в далекій Кореї, де іде боротьба за свободу людини і народів.

Та це були початки. Сьогодні ОДУМ вже не в стадії організації, а в поході. ОДУМ видає свій журнал „Молода Україна", на сторінках якого молодь може обмінюватись своїми думками, та викреслювати напрямок в майбутнє. В Ню Йорку ОДУМ відкрив свій клюб, де молодь має широку можливість занятись культурно-освітним та спортовим життям. Завдяки відданій і старанній праці членів ОДУМ-у приміщення робить приємне враження на кожного.

Тісно співпрацює ОДУМ із іншонаціональною молоддю з американською в ЗДА, та канадійською в Канаді. ОДУМ намагається будувати спільно життя нашого покоління із іншими укр. молодечими організаціями (СУМА, ПЛАСТ, ЗАРЕВО). Де тільки можна, ми використовуємо всі можливості, щоб зводити нашу молодь до „однієї хати" та підемо назустріч подібним зусиллям з боку наших організацій.

Приступаючи до 2-го Загального З'їзду своєї організації ми — ОДУМ робитимемо все, що тільки потрібно для того, щоб в найближчому часі відбувся **З'їзд Української Молоді на еміграції.**

С. Вербоватий.

Що пише українська преса

Український часопис в Австралії „Вільна Думка" нарікає на те, що наші нові поселенці на цьому континенті покищо не звертають уваги на організацію своїх сил.

„В складі української іміґрації в Австралії заступлені всі прошарки суспільства. В достатній кількости заступлена також фахова інтеліґенція високих та ремісничих знань. Прошарки, робітничий і селянський, працюють майже стовідсотково на промислових виробництвах; частина інтеліґенції — передусім технічної працює за фахом. Деяка частина набуває фаховий стан на виробництвах".

Свою статтю про стан нашої еміґрації в Австралії кінчає „Вільна Думка" такими словами:

„Наша сила і наші спроможності залежать виключно від нашого об'єднання. Такого об'єднання вимагає від нас грядуча грізна доба, наша Батьківщина, добрий австралійський народ і, накінець, цього вимагають і наші інтереси і то для всіх положень, в які доля захотіла б нас поставити, і для всіх майбутніх часів. Ще не пізно і вже найдальша пора приступити до відважного і тяглого чину. Приступивши до поступової будови фундаменту, вихідних становищ, нашого все зростаючого майбутнього і всебічного потенціялу, потенціялу всіх наших можливостей". (л).

Новоприбулі! Посилайте вчасно свої реєстраційні анкети

Згідно з розпорядженням Американського Комісара Іміґрації та Натуралізації багато чужинців не прислали вчасно своїх реєстраційних анкет з адресами на 1952 рік, очевидно не розуміючи, що вони мусять це робити.

У грудні м. р. Служба Іміґрації та Натуралізації нагадувала всім чужинцям, які жили постійно в Злучених Державах на 1 січня 1952 року, що від них вимагається сповістити свою адресу протягом десятьох днів, від 1 до 10 січня. Їх також повідомлялося, що вони можуть дістати реєстраційні картки (Форма 1—53) в кожному поштовому відділі, і, виповнивши їх, особисто подати поштовому урядовцеві.

Комісар звітує, що до 21 березня подано 2,087,771 реєстраційну картку проти 2,260,983 за той самий час минулого року. Реєстраційні картки ще й досі надходять.

Комісар гадає, що деякі чужинці не зареєстрували своїх адрес тому, що вони не знають докладно свого обов'язку й закону, за яким запроваджено цю процедуру. Приміром, багато чужинців, що почали процес натуралізації, подавши або декларацію про бажання стати громадянином ЗДА, або прохання про громадянство, не зареєструвались у січні 1952 року, бо гадали, що їм уже не треба виповнювати реєстраційної адресової картки. Інші думали, що шлюб з громадянином чи громадянкою ЗДА звільняє їх від реєстрації. Але в обоидвох цих випадах реєстрація обов'язкова.

Зважаючи на все це, чужинцям, які не зареєстрували ще своїх адрес у 1952 році, дозволяється прислати реєстраційні картки (їх ще й тепер можна дістати в поштових відділах) в конвертах на таку адресу: Комісаріят Іміґрації та Натуралізації, Вашингтон, Д. С. Якщо вони зроблять це якнайшвидше, то можуть уникнути неприємних наслідків своєї недбалости. Якщо ж вони цього не зроблять, будуть підлягати карі відповідно до закону.

Наколи б у найближчому до Вас поштовому відділі не було вже більше реєстраційних карток, можете написати до Загальної Ради Американської Єдности, 20 Вест 40 Вул., Ню Йорк 18, Н. Й.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

ПРО ЩО ПИШЕ ОСТАП ВИШНЯ

В останіх часах Остап Вишня „використовується для соціялістичного будівництва". В числах з 12, 18 і 24 в „Рад. Укр." вміщено його три фейлетони під наголовками „А воно капає . . .", „Ловіть папашу", „Ой, коню, мій коню . . .".

Змістом першого є історія про те, як одному мешканцеві Київа від зіпсованого даху протекла стеля в кімнаті, що потім обвалилась, а на написаних п'ять заяв від мешканця керівник будинку не реагував; в другому описано, як один „папаша-аліментчик" ухилявся від сплати аліментів для залишених дітей, в третьому, що для колхозних коней немає збруї і возів. Останній закінчено „Ой, конику вороненький, де ж твій хомут ремінекький". В ще попередніх фейлетонах писано про виконання свинарками сталінських зобов'язань по виплоджуванню і вирощуванню поросят і т. п.

. . . І зайця можна навчити на цимбалах грати, каже наша приповідка. А Остапа Вишню вчили, виховували й перевиховували довго і „з пристрастієм".

„РАДОЩІ" СВЯТКУВАНЬ „ПЕРШОГО ТРАВНЯ" В КИЄВІ,

Львові, як заповідала „Радянська Україна" (18, 20 квітня і в інші дні) мали б полягати в тому, що „з 27 квітня по 5 травня на Житньому базарі (в Києві) буде проведений весняний базар. Колхози Київської, Полтавської, Чернігівської, Житомирської, Вінницької та інших областей завезуть сюди на 5 міл. карбованців сільсько-господарських продуктів... „Укркондзбут" завезе в магазини кондиторських виробів... ...На 6 ринках Львова організовано передсвяткові базарі. Значно збільшився доплив на базари сільсько-господарської продукції... для зручности колхозників у ці дні поліпшено залізничне і автобусове сполучення між Львовом і сільським пролетаріяту".

Отже — кондзбут" „завезе" і „вибросіть на ринок" пару „московських пряніков" (медівників), а колхозників з п'яти поіменованих і ще кількох не названих областей змусять завести на „першотравневий" базар аж на пя'ть мільйонів рублів сільськогосподарських продуктів. Чи багато це, чи мало, пригадайте читачу з попереднього числа існуючі в СССР державні ціни на продукти харчування (хліб 3 руб. 30 коп. кіл., масло 29 руб. кілогр. і т. д.), зробіть поправку, що на „колхозному" базарі ціни „м'які" і тоді вам стане зрозумілим, яким жалюгідним є цей „столичний травневий базар", а головне, чого не пишуть ці газети — як чує себе населення Києва, Львова, цілої України під оглядом харчування, коли найбільше „пролетарське свято" звязується з „радощами і обіцянками" щось дістати „пожрать" (поширений Москвою термін на означення поняття — щось, десь вирвати, перехопити і з'їсти. Ще термін з цієї серії — жратва — їжа).

Москва на честь „1-го травня" обіцяла „дать пожрать" і в цьому масовий сенс „радощів свята прилетаріяту".

ДЛЯ ВСТУПУ В БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НЕ ПОТРІБНЕ,

як подають умови прийому студентів до цього інституту. В цих умовах сказано: „Вступні іспити провадяться з російської мови та літератури й української мови (письмовий та усний)" ...Отже педагоги навчаться „українського місцевого жаргону", який „літератури немає", щоб краще вміти викладати московську літературу.

(„Рад. Укр.". 22 квітня).

МОКРЕ ПЛАСТОВЕ „СВЯТО ВЕСНИ" В НЮ ДЖЕРЗІ

З питомою тільки пластунам наполегливістю, солідністю та молодецьким запалом приготовили Пластові Станиці Ню Йорку, Ньюарку, Джерзі Сити і Трентону цьогорічне їхнє традиційне Свято Весни що цим разом відбулося в новім „Черчі", на фармі п. Бованка між Перт Амбой і Трентоном в днях від 30-го травня до 1-го червня. Біля 350 пластунів, в тому понад 100 пластового новацтва, більша кількість юнацтва і решта старших пластунів і сеніорів, з'їхались на просторі поля і ліси фарми, щоб привітати весну, яка зробила їм збитка та замість сонцем — привітала зливним дощем. Проте, пластуни не тільки співають, що „ніщо їм лихо і пригоди", але так і поступають та приняли дощ з юнацькою безжурністю, виконуючи свою програму: розтаборення і змагання в таборництві, теренові змагання в юнацьких і новацьких таборах, „в а т р у" присвячену 40-літтю Пласту, заприсяження юначок, складення заяв вступу новачок, признання новацьких проб й перехід до юнацтва і т. п. В суботу ввечорі о. Побігушка відправив під вільним небом (і дощем) Молебень, а в неділю Службу Божу. Командантом табору був пл. сен. інж. Р. Рогожа, бунчужним ст. пл. Ю. Ференцевич, писарем ст. пл. Я. Федун, командантокою дівочого підтабору була ст. пл. Т. Шарко, командантом хлоп'ячого підтабору був ст. пл. В. Воловодюк, а службу порядку повнив ст. пл. І. Сохан. Хоч „лихо і пригоди" — пластуни жалували, що вони кінчаються разом з вільними від звичайних занять днями.

Н. М.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Маямі, Фла.

З діяльности місцевої філії Союзу Українок Америки.

З ініціятиви кількох свідомих українок повстала в лютому ц. р. в Маямі філія Союзу Українок Америки. Централя СУА може бути горда з цього, що мережа її філій охопила врешті і південь Америки, чарівну Фльориду. На своїх перших Основуючих Зборах вибрано управу в в такому складі: пані Кочкодан, голова; п. Наконечна, секретарка і п. Маґала, скарбник.

Зразу після основання, філія взялась енергійно до праці. Кожної неділі відбуваються сходини, на яких в дружній атмосфері обговорюються завдання і пляни праці на майбутнє.

Дня 27 квітня ц. р. влаштувала місцева філія СУА свою першу імпрезу Спільне Свячене. На це велике свято зійшлося понад 100 осіб (рекордне число в історії української маямської громади!). О. Данилович освятив і поблагословив божі „сніди" та привітав усіх присутніх. Після о. Даниловича промовляли ще: проф. Тершаковець, який приїхав до Маямі відвідати своїх дітей, інж. Рижевський, п. Цаповський, п. Криховецький, п. Маік, д-р Тершаковець, син, пані Копичак, пані Рій, п. Наконечний, п. Остап'юк і ін. Всі бесідники згадували у своїх виступах такі ж свята на рідних землях та вітаючи новоосновану філію, закликали продовжувати тут у новій Батьківщині світлу традицію Союзу Українок. На хвилину забули присутні про свої буденні турботи і гадками линули до „далекої а близької нам коханої Вітчини". Забавою і танцями закінчилось це гарне свято.

Другою з черги імпрезою, яку урядив СУА в Маямі — було свято Матері. Свято це відбулось в домі п-ва Жданів. Після відкриття свята головою п. Кочкодан, відчитала гарно опрацьований реферат про героїні-матері п. Рижевська. З черги уч. 4 кляси Лідія Остап'як віддеклямувала вірш Р. Завадовича п. н. „Мій Скарб". Із словами привіту виступали ще: п. Копичак, п. Остап'юк, п. Подубинська і інші. Дружньою, веселою гутіркою та скромним прийняттям закінчено цю вдалу імпрезу.

Годиться відмітити, що хоч філія ставить щойно свої перші кроки в громадському житті Маямі, то вже зараз політно великий запал і енергію у її праці. Одне велике завдання намітила собі філія, а саме побудувати свій власний дім, брак якого так дуже відчувається серед нашої маямської громади. Щиро бажаємо якнайскорішого здійснення тієї мети, а на новій дорозі багато успіхів в праці.

Б. О-к.

• РОЗШУКИ •

Розшукую **МАРІЮ ЧУДЕК**, що виїхала з Німеччини до Америки в травні 1951 р. Хто знає про її місце перебування, прошу сповістити на адресу:

WASYL KOSTENKO
1127 Buchanan St., Fort Wayne, Ind.

Шукаю друзів: ЗАХАРКІВ МИКОЛУ, що студіював хемію в Гамбурзі, приїхав до ЗДА в осени 1951 року, походить з Галичини, народжений 1913 або 1914 року, самітний. **БУТИМ МИХАЙЛА** (народж. 1917 р.) з жінкою Урзулею та донькою Іриною, приїхав до ЗДА через ЗУАДК в кінці 1951 р. або початку 1952 р. **ЛАВРЕНРОВИЧ ПОЗЕФА** (нар. 1914 в Спярина), з жінкою Стефанією та дітьми Марією й Мироном. Мешкав у Гамбурзі в таборі "Zoo Camp", виїхав до Венесуели в Каракас, у квітні 1951 р. Кожну вістку про них, прошу слати на адресу: **LAWRIN TSCHERKO, c/o Mr. W. D. Steele, Star Route, Chillicothe, Missouri.**

Пошукую: Сестру **АННУ ГВОЗДА**, з дому **БІЛАС**, дочку Христини і Михайла, зі села Морохів, пов. Сянок. **ТЕОДОРА ЯЦІЛА** зі села Височани, пов. Сянок. Хто знає про них, прошу написати на адресу:

Mrs. STEFANIA BILAS
128 Campbell Ave., Apt. 2,
Hamilton, Ontario, Canada.

Сиракюз, Н. Й.

Посвячення СУМ-івського прапора.

В неділю, дня 4 травня 1952 Осередок СУМУ в Сиракюзах ім. Базор, мав велике свято, бо в цей день посвятив свій прапор.

Підчас майового молебня, сумівці увійшли з прапором до церкви Св. Івана Хрестителя. Після закінчення молебня о. Смик довершив акт посв'ячення прапора та заприсягнув хорунжого д. П. Луцишиного.

Після присяги о. Смик сказав змістовну проповідь на тему української молоді тут в Америці та в краю. Він сказав, що молодь в краю бореться в рядах УПА з предвічним ворогом України, а тепер ворогом всього культурного людства і тому молодь на еміґрації, де б вона не була, обов'язково повинна допомагати їй в тій боротьбі.

Друга частина свята відбулася в залі У. Н. Дому. Там виднів на сцені великими буквами напис: Бог і Батьківщина, а по боках знизу: Честь України! Готов боронити!

Голова Осередку, д. П. Башуцький відкрив другу частину свята та привітав представників місцевих і позамісцевих, що репрезентували свої організації й товариства, як також всіх присутніх на залі.

З-поза Сиракюз були такі представники: голова Осередку СУМА Рочестер, Н. Й., д. Шевчук, та представник Української Громади в Обурн, Н. Й., п. А. Роч.

Мішаний хор під дириґентурою п. Заяця відспівав американський і український гимни, а після цього відспівав ще кілька народних пісень.

Святочне слово виголосив д. М. Граб. Говорив про створення, завдання та існування СУМ-у на рідних землях, а відтак на скитальщині. Опісля святочна громада, поверх 250 осіб, засіла до спільного обіду котрий був смачно зладжений.

Підчас обіду юначки та юнаки виконали кілька національних танків. Зараз після танків відбувся впис до пропам'ятної книги.

На кінець забрав слово голова Філії Конгресового Комітету, д-р І. Заваликут. Він, між іншим сказав, що вся молодь тут в Америці в котрій лише б'ється українська кров, повинна бути зорганізована в рядах СУМА, бо тоді легше буде побороти труднощі на шляху до визволення Самостійної Держави.

Свято закінчено відспіванням присутніми „Ще не вмерла Україна".

В. М-ч.

Спізнення в секундах коштує $19,000

Вашингтон. — Проволока в часі кількох секунд спричинила видаток на $19,000 підприємству виробу фарб Ґідден Компані з Клівленду. Бюро Стабілізації Цін каже, що підприємство заплатило урядові таку суму за те, що продавало щітки минулого року по ціні вищій ніж була назначена бюром, хоч заплата за побрані надзвичайні ціни була тільки $10,672. Це сталося так, що компанія оголосила, що новий список цін, набирає законної сили в год. 12.01 ранку січня 26, 1951, коли на ділі ціни були заморожені в год. 12 в півночі. Якщо б підприємство було проголосило, що урядові ціни заморожено в год. 11.59 перед північчю, то це не було б поламання нового розпорядку, а припізнення однієї мінути було незаконне і коштувало компанію майже вдруге стільки.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

100 років відродження на Захід.-Українських Землях

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Панкевич (1867-72) висунув проти них у 1871 р. Негребецького, урядника з Будапешту. Панкович виступив проти язичія „Свѣта", проте й новий орган „Общества" —„Новый Свѣтъ", а відтак видаваний Миколаєм Гомічковим „Карпатъ" (1873-86) тримався язичія. Гомічков полемізував з Драгомановим, мовляв „господин Драгоманов радит писати языком „пастухов" зате впроваджував до свого органу від 1882 р. постепенно мадярську мову, а врешті в початках 1884 р. відпекувався від Руси, зазначуючи, що немає ніякої „Угорської Руси" є тільки „народ, принадлежащий к короні св. Стефана". Тим приклонники „язичія" хотіли відхилити мадярське міністерство освіти від підтримки Ласлова Чопея, карпато-українського педагога в Будапешті, що 1881-90 рр. складав підручники для народних шкіл на Закарпатті народною мовою.

Драгоманів мав вплив на галицьку студентську молодь у 70-тих рр., серед якої Михайло Павлик (1853-1915) і Іван Франко (1856-1916) під впливом Драгоманова завернули від москвофільства на народний ґрунт. Вони стали пропаґаторами нових гасел серед галицького громадянства, поборюючи австрофільське рутенство „старих русинів" та угодовецтво народовців з поляками. Вони здобулися у видаваному Франком „Житті і Слові" (Львів 1896) на протест проти мадяризації Закарпаття, тоді коли на це не здобулися ні парляментарні, ні соймові посли. Правда, внаслідок народовецько - москвофільського розбрату в 70-тих рр. і 80-тих рр. галицько - українське представництво в соймі і парляменті дуже зменшилося: до сойму вибрано в 1877 р. тільки 14 послів, до парляменту у 1879 тільки 3 посли, до сойму в 1883 р. 11 послів серед них тільки 4. народовці.

Література:

Ф. И. Свистунъ: Прикарпатская Русь подъ владѣніем Австріи, I-II, Львів, 1895-6;

В. Щурат: На досвітку нової доби, Львів 1920;

В. Возняк: Як пробудилося укр. нар. життя в Галичині, Львів 1924;

К. Левицький: Історія політичної думки галицьких українців, 1848-1918, I-II, Львів 1926-27;

S. Lozinski: Agenar hr. Goluchowski, Lw. 1901;

М. Кордуба і Т. Галіп: Буковина, УЗЕ, 671-5;

М. Андрусяк: The Ukrainian Movement in Galizia, the Slavonic and European Review, London July 1935, Vol. XIV, No 4. p. 163-75, January 1936, Vol. XIV, No 41, p. 372-79;

М. Андрусяк: Нариси з історії галицького москвофільства, Львів 1935;

М. Андрусяк: Нариси Карпатської України, Львів 1939, с. 88-101;

М. Андрусяк: Генеза і характер галицького русофільства в XIX-XX ст., Прага 1946;

В. Пачовський: Історія Закарпаття, Мюнхен 1947;

Д-р Кость Левицький: Галичина від 80-тих рр. до 1918, УЗЕ 647-59 від слів: З кінцем 70 і поч. 80 рр. XIX ст.;

Т. Галіп і М. Кордуба: Буковина від 80-тих рр. до 1918 р. УЗЕ 657-86, від слів: Австрія вела на Буковині колоніяльну політику.

Кінець

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЕМПБЕЛ, О. — Тов. Сокіл, від. 218, відбуде піврічні збори в неділю, 8. червня, о год. 2-ій попол., в Н. Домі, 165 Gordon Ave. Кожний член має явитись на цих зборах і вислухати піврічного звіту урядників та контролі. Довгуючі члени мусять вирівняти свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Член, що не явиться на ці збори, підлягає карі згідно річної ухвали. — М. Ткачишин, предс.; М. Стахура, секр.-кас.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо членів Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. червня, о год. 1:30 попол., в українській галі на 2-ій вул. 213 Скупмейкер. Проситься всіх членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. — П. Янковський, предс.; И. Кудлик, кас.; М. Куць, секр.

ОЛІЕН, Н. И. — Тов. Запорозька Січ, від. 363, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 8. червня, в год. 2-ій пополудні. Проситься всіх членів конечно прийти, бо маємо багато справ до полагодження. На цих зборах контр. комісія дасть звіт за минулих 3 місяці. — Г. Підскальний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. Запорозька Січ, від. 251, матиме місячні збори 8. червня. Просимо всіх членів прибути на час о год. 1. попол. Маємо важні справи. Збори відбудуться в галі церкви св. Петра й Павла. — Д. Загута, предс.; С. Купчак, фін. сек.; І. Довганюк, рек. секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Подається до відома, що піврічні збори Сестр. ім Рождества Пресв. Богородиці, від. 216, відбудуться в неділю, 8. червня, точно в 2-ій попол., в залі 12205 Парнел Еве. Проситься всіх прийти на час, бо маємо справи до полагодження. — П. Маців, предс.; Р. Білик, кас.; А. Сосновська, фін. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 8. червня, в Союзовій салі, 845 N. Western Ave. Проситься членів прийти і вибрати делеґата на Конґрес УКК. Взивається членів вирівняти свої залеглости, бо інакше будете суспендовані. — Г. Бобик, предс.; Н. Сенчишак, кас.; М. Семків, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Бр. св. Василія Великого, від. 168, подає до відома, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 8. червня, в год. 2:30 пополудні, в галі У. Н. Дому, 760 State St. Взивається членів прибути на ці збори й заплатити вкладки. Також буде звіт уряду і контролі за перший піврік. Пригадується довжникам, щоби вирівняли свій довг. — Г. Дячишин, предс.; С. Костик, кас.; Г. Бабин, секр.

СИРАКЮЗ, Н. И. — Тов. „Українська Січ", від. 39, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. червня, о год. 3-ій попол., в салі У. Н. Дому. З огляду на це, що о год. 4-ій цего дня починається Академія в честь С. Петлюри і Е. Коновальця, проситься всіх членів прибути точно і обовязково на збори і рівнож на Святочну Академію. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. „Сокіл", від. 336, відбудуться в неділю, 8. червня, о год. 1-ій пополудні. Проситься членів прибути на збори, та вирівняти належні вкладки. — Уряд.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

ГРИГОРІЙ ДЖИНДЖИРИСТИЙ, довголітній член Бр. св. О. Николая, від. 191 У. Н. Союзу, помер нагло 24. травня 1952 р. Покійний походив зі села Настасова, повіт Тернопіль, Україна. Був тричі делеґатом на конвенції У. Н. Союзу, як рівнож довгі роки фінансовим секретарем у відділі. Полишив у смутку дружину Теклю, сина Миколу і три дочки та три внуки. Похорон відбувся 27. травня з дому жалоби до укр. гр.-катол. церкви, а відтак на цвинтар св. О. Николая в Трой, Н. И. — В. И. П.!
О. Заяць, секр.

В 10-у річницю смерти бл. п.
МИКОЛИ ПАЦАЛУЙКА
бувш. інженера-землеміра в Стрию, Зах. Україна
відправиться
В ЧЕТВЕР, 5. ЧЕРВНЯ ц.р.
в годи. 7. рано
в гр.-катол. церкві в Ню Гейвені, Конн.
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА,
на яку Рідню, Приятелів і Знайомих запрошують
СИН і ШВАҐЕР.

Ділимося сумною вісткою, що наша найдорожча дружина і мама

АННА ОШУСТ
(241 Е. 76 вул., Ню Йорк, Н. И.)
померла 31. травня 1952 р., в 51 році життя.

Похорон відбудеться в середу, 4. червня 52 р., з похоронного заведення Петра Яреми, 129 Е. 7-ма вул., в Ню Йорку, о год. 9:30 рано до Костела св. Станіслава на 7-ій вул., а відтак на цвинтар св. Яна в Лонґ Айленд.

Горем прибиті — муж Ян і діти.

Проповідник ІВАН БОДРУК,

родом з Березова, Зах. Україна, помер 2. червня 1952 р. в презбітерськім шпиталі в Ню Йорку в 78. році життя.

Покійний був одним з перших проповідників української єванґельської Церкви в Канаді і Америці. До Канади приїхав 55 років тому. Останньо перебував в Ню Йорку у своїх доньок.

Похорон відбудеться цього тижня в Торонто, Канада.

В річницю смерти
бл. пам'яти
МАРТИ БЕРЕСТЕЦЬКОЇ
був. члениці 238 відділу Укр. Нар. Союзу,
відправиться
В СУБ., 7, ЧЕРВНЯ 1952
о год. 10-ій рано
В УКР. ПРАВОСЛ. ЦЕРКВІ Пресв. Тройці в Бостоні, Масс.
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

До участи в Богослуженню за душу Усопшої, запрошуємо члениць Союзу Українок, Сестрицтва Непорочного Зачаття, яких Покійна Марта була кілька років предсідницею, Родину і всіх щирих Приятелів Покійної.

Спи, Мамо наша спи і про волю Неньки-України сни.

Муж ІВАН та діти МИХАЇЛ і ВОЛОДИМИР.

ТАРЗАН, ч. 2843. Зголошений успіх.

„Вертайтеся у будуйте табір", сказав Тарзан. „Я повернуся перед ніччю, можливо, з доброю вісткою".

Спокійно йдучи за слідами на стежці, Тарзан пробував відтворити в своїй думці сцену викрадення Бетті.

Стежка вела до краю великої галявини і там вона кінчилася поруч слідів слона Тантора.

„Ваша небога, кап. Весте", доносив Тарзан поважно, „схоплена білим дикуном, який відвіз її геть на слоні".